

วัดมุจลินทวาปีวิหาร จังหวัดปัตตานี

อนุสาวรีย์ผู้สร้างวัดมุจลินทวาปีวิหาร

ที่ตั้งและสถานภาพ

วัดมุจลินทวาปีวิหาร ตั้งอยู่เลขที่ ๑๐ หมู่ที่ ๒ ตำบลตุง อำเภอนงจิก จังหวัดปัตตานี สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ปัจจุบันเป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ

เนื้อที่

วัดมุจลินทวาปีวิหารมีเนื้อที่ตั้งวัดทั้งหมดจำนวน ๗๔ ไร่ ๓ งาน ๘๒ ตารางวา มีธรณีสงฆ์ ๒ แปลง

1. แปลงที่ ๑ อยู่ที่ตำบลตุง อำเภอนงจิก จังหวัดปัตตานี เนื้อที่ ๑๐ ไร่

๓ งาน ๒๗ ตารางวา

2. แปลงที่ ๒ อยู่ที่ตำบลลิปะสะโง อำเภอนงจิก จังหวัดปัตตานีเนื้อที่ ๕๘ ไร่

๒ งาน ๖๐ ตารางวา

ประวัติความเป็นมา

วัดมุจลินทวาปีวิหารสร้างเมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๓๘๘ หลังจากสร้างเมืองหนองจิกขึ้นแล้ว พระยาวิเชียรภักดีศรีสงคราม (เกลี้ยง) เจ้าเมืองหนองจิกได้อพยพครอบครัวคนไทยจำนวนหนึ่งจากเมืองยะหริ่ง เมืองสงขลา และเมืองพัทลุงมาอยู่ที่เมืองหนองจิก เพื่อช่วยเป็นกำลังสำคัญในการแผ้วถางตั้งบ้านเมือง เมื่อมีคนไทยจำนวนหลายครอบครัวมากพอที่จะช่วยกันสร้างวัด จึงสร้างวัดขึ้นที่หมู่บ้านท่าศาลอ ทางทิศ

ตะวันตกของแม่น้ำหนองจิก และทิศตะวันออกของที่ว่าการอำเภอหนองจิกในปัจจุบัน ซึ่งแต่เดิมเป็นที่พักสงฆ์ หรือศาลาพักสงฆ์ พระยาวิเชียรภักดีศรีสงคราม (เกลี้ยง) ได้นิมนต์พระสมุห์พรหม ธมฺมสโร ผู้เป็นอาจารย์จากวัดบูรพาราม เมืองยะหริ่ง ให้มาเป็นเจ้าอาวาส พระสมุห์พรหมฯ ได้ดูสถานที่บริเวณที่พักสงฆ์แล้วไม่เป็นที่พอใจ จึงชวนพระยาวิเชียรฯ เดินเลือกสถานที่สร้างวัด เล่ากันว่าท่านได้เดินเลือกสถานที่อยู่หลายแห่งก็ไม่เป็นที่พอใจ จนกระทั่งเดินทางมาถึง

ภาพพระราชนิพนธ์เมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๓๒

สันโคกเป็นทรายขามีต้นชะเมาใหญ่หนึ่งต้นและได้เห็นเสือโคร่งใหญ่นอนหันหัวไปทางทิศตะวันออก (หลังจากได้เห็นเสือโคร่งแล้วก็อันตรายหายไป) พระสมุห์พรหมจึงถือเอานิมิตนั้นเลือกสถานที่สร้างวัดขึ้น เรียกกันว่า “**วัดตุง**” ตามชื่อหมู่บ้าน ต่อมาเมื่อมีการกระทำพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาของเมืองหนองจิกจะใช้วัดนี้เป็นสถานที่

เมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม พ.ศ.๒๔๓๒ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

รัชกาลที่ ๕ เสด็จตรวจราชการมณฑลปักกิ่งได้ ได้เสด็จมาถึงเมืองหนองจิก และทรงประทับพลับพลาในวัดตุง โดยมีพระครูวิบูลย์สมณวัตร (นวล เทวธมฺโม) พร้อมด้วยข้าราชการและประชาชนรับเสด็จ พระองค์ทรงทอดพระเนตรเห็นสภาพพระอารามชำรุดทรุดโทรมมาก จึงทรงพระราชทานเงิน ๒๐ ings ให้พระยาเพชรภิบาลฯ สร้างพระอุโบสถหลังใหม่ เพื่อใช้ถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา เมื่อทำแล้วเงินไม่พอให้เบิกเงินต่อแล้ว พระราชทาน

ภาพพระราชทานเมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๔๓๒

ชื่อวัดว่า “วัดมุจลินทวาปีวิหาร” จึงขออัญเชิญพระราชหัตถเลขา ฉบับที่ ๓ รัชกาลที่ ๕ ทรงกล่าวถึงวัดมุจลินทวาปีวิหารคราวเสด็จแหลมมลายูไว้ดังนี้ “ถึงวัดตุงมีพลับพลา ขนาดพลับพลาอีกหลังหนึ่ง ปลูกอยู่กลางลานวัดพระอุโบสถหลังคาจากสามห้องไม่มี ฝา, ผูกพัทธสีมาแล้วมีก้อนหินวางไว้เป็นที่กำหนดเขต มีศาลาการเปรียญหลังคาจาก หลังหนึ่ง กุฏิแฝดฝากระดานหลังหนึ่ง ฝากระแซงอ่อนทรุดโทรมอยู่หลายหลัง ว่าเป็น วัดของพระยาหนองจิกเกลี้ยง พระเรียกว่าพระยาแก้วดำเป็นผู้สร้าง เป็นวัดถือพระ-

พิพัฒน์สำเร็จ ฉั้นเห็นว่าคุณเป็นที่ น่าสังเวชนัก จึงได้มอบเงินให้ พระยาหนองจิกไว้ ๒๐ ชั่ง ให้ สร้างพระอุโบสถขึ้นพอได้เป็นที่ ถือน้ำ เมื่อทำแล้วเงินขาด เท่าใดจึงให้เบิกต่อไปแลให้ชื่อ วัดด้วยว่า วัดมุจลินทวาปี วิหาร พระครูเจ้าวัดอยู่ข้าง เป็นคนแข็งแรง ที่กุฎีกักตักแต่ง วาดเขียนการวาวสนุกอยู่ มี ประหลาดอย่างหนึ่ง ที่พระ พุทธรูปยืนในนั้นสององค์นุ่ง โสร่งทั้งคู่ เมื่อมาตามทางใน เรือฝนตกพักหนึ่ง ครั้นเมื่อนั่ง อยู่ที่พลับพลาที่วัด ฝนตกอีก จนพลับพลาคุ้มไม่ได้ ต้องไป อยู่บนกุฏิพระครู” (ประยูรท สิริพันธ์. 2524 : 381-382)

จารึก ณ พระอุโบสถวัดมุจลินทวาปีวิหาร
วันที่ ๓๐ กรกฎาคม รัตนโกสินทร์ศก ๑๐๘

การสร้างพระอุโบสถวัดมัจฉลินทวาปีวิหาร พระยาเพ็ชรภิบาลฯ ได้จัดการให้ หลวงจีนคณานุกรักษ์ (จู่ล่าย) หัวหน้าชาวจีนเมืองปัตตานีเป็นนายงานก่อสร้าง ตามที่ จารึกปรากฏอยู่ในพระอุโบสถวัดมัจฉลินทวาปีวิหาร ดังนี้

ศรีศุภมัสดุ พระพุทธศักราชล่วงแล้ว ๒๔๓๑ พรรษา สุกชะปักเขตอิฐ เดือนเก้า ขึ้น สามค่ำ ปี่ฉลุเอกศก พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์พระจุลจอมเกล้าเจ้า อยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินประพาสพระราชอาณาเขตมาถึงเมืองหนองจิก เสด็จขึ้น ประทับที่วัดตุงแล้ว ทรงเปลี่ยนนามชื่อวัดตุงให้เรียกว่า วัดมัจฉลินทวาปีวิหาร แล้ว ทอดพระเนตรเห็นวิหารชำรุด ไม่เป็นอันจริง จึงทรงพระราชดำริเสด็จมาในพระ บวรพุทธศาสนาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานเงิน ๒๐ ชั่ง คิดเป็นเหรียญ ๙๖๐ เหรียญ ให้ข้าพเจ้าพระยามัจฉลินทร์สรภิธานนคโรปการสุนทรภิกขมหรณราชภักดี จางวาง (ทัต) เมื่อครั้งยังเป็นพระยาเพชรภิบาลนฤเบศรวาปีเขตต์มัจฉลินทรนฤบดีนทร สวามิภักดี ยังว่าราชการอยู่ให้จัดทำวิหารขึ้นใหม่ พระยามัจฉลินทร์สรภิธานฯ จางวาง (ทัต) รับพระราชโองการใส่เกล้าฯ กับเงิน ๒๐ ชั่งไว้แล้วพระยามัจฉลินทร์สรภิธานฯ

จางวาง (ทัต) ได้จัดให้หลวงจีนคณานุกรักษ์ (จู่ล่าย) หัวหน้าจีนเมืองปัตตานีเป็น นายงาน นายอินแก้วเป็นนายช่าง ครั้น ณ วัน ๕^{๑๐} ๖ ค่ำ ปี่ขาลโทศกได้ลงมือทำวิหาร และกำแพงล้อมวิหาร ครั้น ณ วัน ๖^{๑๒} ๑๒ ค่ำ ปี่ขาลโทศก^{๒๓} เป็นวันเสร็จงานข้าพเจ้า พระยามัจฉลินทร์สรภิธานฯ จางวาง (ทัต) ได้คิดอ่านบริจาคทรัพย์ทูลเกล้าฯ ถวาย โมทนาเพิ่มเติมเข้าในส่วนพระราชกุศล เป็นเงิน $\frac{๒}{๑} \frac{๒๘}{๑}$ คิดเป็นเหรียญ ๑,๓๔๙ เหรียญ ๔ อัฐ หลวงจีนคณานุกรักษ์ (จู่ล่าย) โมทนา เพิ่มเติมเป็นเงิน $\frac{๒}{๑} \frac{๕๐}{๑}$ คิดเป็นเหรียญ ๙๖ เหรียญ รวมเงินที่ทำวิหารและกำแพงล้อมวิหารเป็นเงิน $\frac{๒}{๑} \frac{๓๓๘}{๑}$ คิดเป็นเงินเหรียญ ๒,๔๐๕ เหรียญ ๔ อัฐ ด้วยเดชที่ข้าพเจ้าได้รับพระบรมราชโองการจัดทำวิหาร และ บริจาคทรัพย์เพิ่มเติมเข้าในส่วนพระราชกุศล ถ้าข้าพเจ้าจุติในชาติใดๆ มิได้สำเร็จ ยัง ท่องเที่ยวอยู่ในวัฏสงสารฤาในปัตยุบันเดี๋ยวนี ถ้าข้าพเจ้าปรารถนาสิ่งใด ๆ ขอให้ได้ตั้ง มโนนึกความปรารถนาข้าพเจ้าเทอญฯ

ปี พ.ศ. ๒๔๔๘ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เสด็จออกตรวจราชการมณฑลปักษ์ใต้ ทรงทราบว่าพระอุโบสถของวัดมุจลินทวาปีวิหารยังไม่มีพระประธานที่คู่ควรแก่พระอุโบสถ ซึ่งอยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงรับเป็นธุระจัดหาพระพุทธรูปโบราณจากพระอารามต่างๆ ในกรุงเทพมหานคร ทรงพบพระพุทธรูปองค์หนึ่งในจำนวน ๑,๒๔๘ องค์ ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระพุทธรูปปางสมาธิ พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช อัญเชิญมาจากหัวเมืองทางเหนือลงมาเก็บรักษาไว้ที่ระเบียงวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม เป็นพระพุทธรูปสำริดปางมารวิชัยสมัยเชียงแสน (สิงห์ ๑) หน้าตักกว้าง ๑ เมตร ๔ นิ้ว จึงแจ้งมายังพระยาเพชรภิบาลฯ (พวง ณ สงขลา) ผู้ว่าราชการเมืองหนองจิก และมอบหมายให้หลวงนรกิจกำจร ปลัดเมืองเดินทางขึ้นไปอัญเชิญพระพุทธรูปโดยทางเรือ มาประดิษฐานไว้ในพระอุโบสถจนกระทั่งทุกวันนี้

ปี พ.ศ. ๒๔๔๙ พระภิกษุแดงได้นำเอาพระบรมสารีริกธาตุจากประเทศพม่า มาถวายพระครูพิบูลย์สมณวัตร (ชุ่ม จนฺทสุวณฺโณ) เจ้าอาวาส และได้นำมาบรรจุไว้ในพระเจดีย์ที่หลวงจีนคนานุรักษ์ (จู้ล่าย) คหบดีเมืองปัตตานีได้ชักชวนพุทธบริษัทชาวปัตตานีสั่งสร้างไว้เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๒๙ พระเจดีย์องค์นี้สูง ๑๕ เมตร ฐานกว้าง ๘ เมตร ยาว ๘ เมตร

ปี พ.ศ. ๒๔๘๓ พระราชพุทธิรังษี (หลวงพ่อดำ นนฺทโย) ขณะเป็นพระครูมานิตสมณวัตรอำนวยการสร้างพระอุโบสถแทนหลังเดิม ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์ มีพระนามาภิไธยย่อ จ.ป.ร. ที่หน้าจั่วพระอุโบสถ อันสืบเนื่องจากประวัติศาสตร์ที่ทรงโปรดให้สร้างพระอุโบสถ พระครูนิมมานกิจโกศล (หลวงพ่อเอี่ยม เขมโก) ขณะเป็นพระครูปลัดเอี่ยมเป็นช่าง พระอุโบสถเป็นรูปทรงไทย ก่ออิฐถือปูน กว้าง ๘.๓๐ เมตร ยาว ๒๑ เมตร สูง ๙ เมตร หลังคาทรงไทย ๓ ชั้น สร้างเสร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๘

ปี พ.ศ. ๒๕๐๗ พระราชพุทธิรังษี (หลวงพ่อดำ นนฺทโย) ขณะเป็นพระมุจลินทโมลี มอบหมายให้พระครูนิมมานกิจโกศล (หลวงพ่อเอี่ยม เขมโก) จำลองปราสาทพระราชวังบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มาสร้างเป็นศาลาจัตุรมุขมี

ยอดสูง กว้างด้านละ ๖ เมตร ยาวด้านละ ๑๒ เมตร เพื่อประดิษฐานรูปเหมือนของอดีตเจ้าอาวาสวัดมุจลินทวาปีวิหาร ปัจจุบันเป็นที่ประดิษฐานรูปเหมือนอดีตเจ้าอาวาสดังนี้

๑. พระครูวิบูลย์สมณวัตร (พ่อทวดนวล เทวธมฺโม) เจ้าอาวาสรูปที่ ๓
๒. พระครูพิบูลย์สมณวัตร (หลวงพ่อชุม จนฺทสุวณฺโณ) เจ้าอาวาสรูปที่ ๔
๓. พระราชพุทธิรังษี (หลวงพ่อดำ นนฺทโย) เจ้าอาวาสรูปที่ ๕
๔. พระครูนิมมานกิจโกศล (หลวงพ่อเอี่ยม เขมโก) รองเจ้าอาวาสรูปที่ ๕
๕. พระสิทธิญาณมุนี (หลวงพ่อสุข สุมงฺคโล) เจ้าอาวาสรูปที่ ๖

เมื่อวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๑๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เสด็จเยี่ยมวัดมุจลินทวาปีวิหาร เป็นการส่วนพระองค์ ทรงสนทนารธรรมกับพระราชพุทธิรังษี (หลวงพ่อดำ นนฺทโย) และทรงประทานเภสัชแด่หลวงพ่อดำ

เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๒๑ วัดมุจลินทวาปีวิหารได้รับการยกฐานะเป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ

วัดมุจลินทวาปีวิหารกับการศึกษาในจังหวัดปัตตานี

วัดมุจลินทวาปีวิหารได้ชื่อว่าเป็นแหล่งกำเนิดการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรมของจังหวัดปัตตานี การศึกษาทางโลกได้เปิดโรงเรียนสอนตามหลักสูตรชั้นประถมศึกษาขึ้นเมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๔๔๔ โดยการริเริ่มของพระรัตนธัมฺมุนี (ม่วง รัตนธโม) เจ้าคณะมณฑลนครศรีธรรมราชและเขตจังหวัดปัตตานี (ขณะเป็นพระศิริธรรมมุนี) พระยาเพชรภิบาลฯ (พ่วง ณ สงขลา) ผู้ว่าราชการเมืองหนองจิก และพระครูพิบูลย์สมณวัตร (ขณะเป็นพระปลัดชุม) เจ้าอาวาส พระยาเพชรภิบาลฯ เป็นผู้อุปถัมภ์สร้างอาคารเรียนให้กับทางราชการ จึงได้ชื่อโรงเรียนว่า “เพชรานุกุลกิจ” มีนักเรียนเข้าเรียนรุ่นแรก ๑๕ คน พระอาจารย์ ๒ รูป คือ พระท่าย บุญยั้ง และ พระทิม พระท่ายลาสิกขา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๕ เจ้าคณะมณฑลจึงส่งพระภิกษุท่านจากจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นครูแทนและกลับจังหวัดนครศรีธรรมราช ส่งพระภิกษุก่อมาสอนแทน

พ.ศ. ๒๔๔๙ ทางราชการได้ย้ายโรงเรียนออกนอกวัดตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการมาเป็นโรงเรียนบ้านตูยง (เพชรานุกุลกิจ) การศึกษาทางธรรมศึกษาวัดมุจลินทวาปีวิหารเปิดสอนธรรมศึกษาขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๓ มีพระภิกษุไฟ

(ครูไผ่) เป็นครูนักธรรมจากจังหวัดสงขลาเปิดสอนใน ๓ จังหวัดคือปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส วัดมุจลินทวาปีวิหารถือเป็นวัดแรกที่เปิดโรงเรียนนักธรรมในจังหวัดปัตตานี ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ พระธรรมวโรดม (เซ่ง อุตฺตโม) เจ้าคณะมณฑลนครศรีธรรมราชและ ฎีกัดได้ตรวจการคณะสงฆ์ถึงวัดมุจลินทวาปีวิหาร พระครูพิบูลย์สมณวัตร (ซุม) คุณหญิงแชน นายเพิ่ม โปธิสาชา และพระสมุห์คล้าย โอบาโส กราบเรียนความประสงค์ขอตั้ง โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีพร้อมทั้งขอความสนับสนุนครูผู้สอนด้วย พระธรรมวโรดมอนุมัติให้พระธรรมโมลี (ขณะเป็นพระครูวิจิตรคณาภิรักษ์) ช่วยจัดครูผู้สอนและได้ พระมหาแก้ว ป.ธ.๕ จากจังหวัดสงขลามาเป็นครูอยู่พักหนึ่งก็ลาสิกขา พ.ศ. ๒๔๗๙ จึงได้พระเทพปัญญาเมธี (ขณะเป็นพระมหาเถียร ปญญาวุโร) ป.ธ.๓ กับพระมหาเล็ก ป.ธ.๓ มาเป็นครูสอน ต่อมาปี พ.ศ. ๒๔๘๑ พระเทพปัญญาเมธีลาออกจากตำแหน่งครูสอนบาลีวัดมุจลินทวาปีวิหาร ย้ายไปเป็นเจ้าอาวาสวัดพุทธภูมิจังหวัดยะลา พระมหาจันทร์ กิตฺติธมฺโม ป.ธ.๕ วัดสระเกษจังหวัดสงขลามาสอนแทน ได้มีภิกษุสามเณรเข้าสอบได้เรื่อยมา การศึกษาปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและบาลีได้ขาดช่วงไปบ้าง ทั้งนี้เพราะขาดครูผู้สอน แต่ไม่ถึงกับล้มเลิกการสอน แม้แต่ในปัจจุบันก็ยังมีจัดการศึกษาทั้ง ๒ แผนก จัดได้ว่าเป็นสนามสอบทั้งนักธรรมและบาลีที่มีคณะสงฆ์จากจังหวัดใกล้เคียงมาสอบทุกปี และถือได้ว่าเป็นสถานการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและบาลีแห่งแรกของจังหวัดปัตตานี

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๔ คณะสงฆ์ได้ร่างหลักสูตรปริยัติธรรมศึกษาเพื่อส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรได้รับการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม วัดมุจลินทวาปีวิหารสนองเจตนารมณ์ของคณะสงฆ์โดยจัดตั้งมูลนิธิชื่อ "โมลีธรรมพินิต" เพื่อนำดอกผลบำรุงการศึกษาของภิกษุสามเณรสำนักเรียนวัดมุจลินทวาปีวิหาร

เมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๑๗ พระราชพุทธิรังษี (หลวงพ่อดำ นนฺทโย) ขออนุญาตเปิดโรงเรียนปริยัติธรรมสามัญศึกษาขึ้นชื่อว่า โรงเรียนมุจลินท์ปริยัติธรรมสามัญศึกษาสังกัดกรมศาสนากระทรวงศึกษาธิการ และได้เปิดทำการสอนจริงในวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๑๘ มีนักเรียนสามเณรระดับประถมศึกษาปีที่ ๕ จำนวน ๓๕ รูป ครูอาจารย์ทั้งบรรพชิตและฆราวาสจำนวน ๑๐ ท่าน มีพระราชพุทธิรังษี (หลวงพ่อดำ นนฺทโย) เป็นเจ้าสำนักเรียน พระสิทธิญาณมุนี (ขณะเป็นพระมหาสุข สุมฺมคฺโล) เป็นผู้

จัดการโรงเรียน พระครูพิบูลย์สมณวัตร (ขณะเป็นพระมหาเถร วิมลโกโร) เป็นครูใหญ่
พระครูพิพัฒนสมณคุณ (ขณะเป็นพระวิจิตร ชวนปถุญ) เป็นครูสอน

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๓ นักเรียนจบ ม.ศ ๓ และ ม.๓ รุ่นแรกไปแล้ว ๑ รุ่น ในปี พ.ศ.
๒๕๒๔ กรมศาสนาอนุญาตให้เปิดชั้นมัธยมปลาย และทางวัดได้เปิดมัธยมปลายในปี
๒๕๒๕ มีนักเรียนสามเณรเข้ามาเรียน จนปัจจุบันมีนักเรียนสามเณรจบการศึกษา
จำนวนกว่า ๑,๐๐๐ รูป จึงนับได้ว่าโรงเรียนวัดมุจลินท์ฯ ได้ปูพื้นฐานทางการศึกษาให้
กับเยาวชนในท้องถิ่น วัดมุจลินทวาปีวิหารเป็นวัดแห่งแรกในจังหวัดปัตตานีที่เปิดสอน
หลักสูตรปริยัติธรรมสามัญศึกษา ปัจจุบันมีพระสิทธิญาณมุนีเป็นผู้จัดการ พระครู
พิบูลย์สมณวัตรเป็นครูใหญ่ พระครูพิพัฒนสมณคุณเป็นผู้ช่วยครูใหญ่

ลำดับเจ้าอาวาสวัดมุจลินทวาปีวิหาร

๑. พระสมุห์พรหม ธมฺมสโร	ปี พ.ศ. ๒๓๘๘-๒๔๑๒
๒. พระสีแก้ว	ปี พ.ศ. ๒๔๑๒-๒๔๑๖
๓. พระครูวิบูลย์สมณวัตร (นวล เทวธมฺโม)	ปี พ.ศ. ๒๖๑๖-๒๔๔๒
๔. พระครูวิบูลย์สมณวัตร (ชุม จนฺทสุวณฺโณ)	ปี พ.ศ. ๒๔๔๒-๒๔๘๕
๕. พระราชพุทธิรังษี (หลวงพ่อดำ นนฺทโย)	ปี พ.ศ. ๒๔๘๕-๒๕๒๖
๖. พระสิทธิญาณมุนี (สุข สุขุมฺคโธ)	ปี พ.ศ. ๒๕๒๖-ปัจจุบัน

ปูชนียสถาน ปูชนียวัตถุและถาวรวัตถุของวัดมุจลินทวาปีวิหาร

๑. พระพุทธรูปมารวิชัย (สิงห์๑)

เมื่อปี พ.ศ .๒๔๔๘ สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ เสด็จมาตรวจราชการมณฑลปัตตานี ทราบว่าพระอุโบสถยังไม่มีพระประธานจึงทรงเป็นธุระในการแสวงหาในที่สุุดก็ได้เลือกพระพุทธรูปศิลปะเขียงแสนหน้าตักกว้าง ๑ เมตร ๔ นิ้ว ซึ่งพระบาท

สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชอัญเชิญมาจากหัวเมืองทางเหนือมาประดิษฐานตามระเบียงวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม จึงแจ้งมายังพระยาเพชรภิบาลฯ (พ่วง ณ สงขลา) ผู้ว่าราชการเมืองหนองจิกทราบและมอบหมายให้หลวงนรกิจกำจรปลัดเมืองเดินทางไปรับโดยทางเรือ ปัจจุบันประดิษฐานในพระอุโบสถของวัดอายุประมาณ ๘๐๐ ปี

๒. พระเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ

สร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๒๙ โดยคุณพระจีนคณานุรักษ์ (จูล้าย) คหบดีเมืองปัตตานี ต่อมาพระภิกษุแดงได้นำเอาพระบรมสารีริกธาตุจากประเทศพม่ามาบรรจุไว้ในปี พ.ศ. ๒๔๔๙ เป็นพระเจดีย์รูปประฆังคว่ำแบบลังกาคืออัฐิถูปูนขนาดฐานกว้าง ๘ เมตร ยาว ๘ เมตร สูง ๑๕ เมตร

๓. พระอุโบสถ

สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๓ เสร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๘ อำนวยการสร้างโดยพระราชพุทธิรังษี (ขณะเป็นพระครูมานิตยสมณวัตร) แทนหลังเก่าซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ มีพระนามาภิไธยย่อ จปร.ที่หน้าจั่ว บูรณะเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕ โดยพระราชพุทธิรังษี

พระอุโบสถที่สร้างขึ้นแทนหลังเก่าที่ทรงพระราชทานทรัพย์
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

๔. กุฏิเจ้าอาวาส

กุฏิเจ้าอาวาสอายุประมาณ ๑๒๐ ปี

สร้างเมื่อสมัยพระครูวิบูลย์สมณวัตร (นวล เทวธมฺโม) อายุประมาณ ๑๒๐ ปี เป็นกุฏิทรงไทยสมัยอยุธยา ยกพื้นสูงประมาณ ๑.๒๐ เมตร หน้าจั่วเป็นรูปแสงตะวัน แกะด้วยไม้สะหยา บันลมและโครงสร้างทำด้วยไม้ตะเคียน หลังคามุงด้วยกระเบื้องดินเผาแบบโบราณรูปห้าเหลี่ยมลายเกล็ดปลา ฝาผนังทำด้วยไม้เป็นลายลูกผักเียงกันตลอดแนวทั้งหลัง ประตูเปิดมี 2 บานทำด้วยไม้ มีอกเลาสลักข้างใน หน้าต่างเป็นลูกกรงทำด้วยไม้บานเปิดเข้าข้างใน เป็นที่พำนักของเจ้าอาวาสรูปที่ ๓, ๔, ๕ และ ๖ และเคยเป็นที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อคราวเสด็จวัดมัจฉลินทวาปีวิหาร กุฏิหลังนี้ได้บูรณะเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยพระสิทธิญาณมุนี

๕. มณฑปหรือวิหารยอด

สร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๓ พระราชพุทธิรังษี (ขณะเป็นพระมุจลินทโมลี) ได้มอบหมายให้พระครูนิมมานกัจจโกศล (เอี่ยม เขมโก) รองเจ้าอาวาส จำลองมาจากปราสาทพระราชวังบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อประดิษฐานรูปเหมือนเจ้าอาวาสรูปที่ ๓, ๔, ๕, ๖ และรองเจ้าอาวาสรูปที่ ๕ บริเวณที่ตั้งเป็นที่ปลูกสร้างพลับพลาประทับของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ลักษณะมณฑปเป็นศาลาจัตุรมุขมียอดสูง กว้างด้านละ ๖ เมตร ยาวด้านละ ๑๒ เมตร

มณฑปหรือวิหารยอดเป็นที่ประดิษฐานรูปเหมือนอดีตเจ้าอาวาส
วัดมุจลินทวาปีวิหาร

รูปเหมือนอดีตเจ้าอาวาสวัดมุจลินทวาปีวิหาร

๖. ศาลาจตุรมุข

เป็นหอพระพุทธรูปย
มงคลสมังคี ซึ่งเป็นพระพุทธรูป
ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทาน
แก่ ปวงชนชาวปี ตตานี เพื่อ
สักการบูชา นายวิโรจน์ ราช
รักษ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี
ได้ประชุมตกลงกับหัวหน้าส่วน
ราชการให้ สร้างหอพระและ
อัญเชิญมาประดิษฐาน เมื่อวันที่
๑๓ เมษายน ๒๕๒๑

๗. อนุสรณ์เจ้าพ่อเสือ

ทางวัดได้สร้างขึ้นเพื่อระลึกถึงอดีตที่เล่ากันว่า พระสมุห์พรหมและพระยาวิเชียร ภัคดีศรีสงครามเจ้าเมืองหนองจิก ได้เดินตระเวนหาที่สร้างวัดและได้เดินทางไปหลาย แห่งก็ไม่ใช่ที่พอใจของพระสมุห์พรหมจึงเดินต่อไปพบสันโคกทรายขาวมีต้นชะเมา ปกคลุมหนาที่บ ทันใดนั้นได้เห็นเสือโคร่งตัวใหญ่นอนหันหน้าไปทางทิศตะวันออก หลวงพ่อพรหมจึงชี้ลงที่นั่นว่าตรงนี้แหละ เสือโคร่งตัวใหญ่ก็อันตรธานหายไป หลังจากนั้นจึงป่าวประกาศสร้างวัดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๓๘๘

๘. บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์

บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ใช้น้ำเพื่อถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาซึ่งเป็นพระราชพิธีที่แสดงถึงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เล่ากันว่าเจ้าเมืองหนองจิกได้นำข้าราชการมาสาบานตนโดยการดื่มน้ำในบ่อมาดื่มน้ำ ปัจจุบันทางวัดได้ทำวิหารยอดปกคลุมเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก หลังคายอดแปดเหลี่ยม กว้าง ๓.๕๐ สูง ๑๒ เมตร รั้วรอบ ๘ เหลี่ยม กว้าง ๗.๕๐ เมตร ตั้งอยู่บริเวณหน้าวัดหลังวงเวียนอนุสาวรีย์ หลวงพ่อพรหมและพระยาวิเชียรภักดีศรีสงคราม (เกลี้ยง)

วิหารยอดปกคลุมบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์

๘. หุ่นขี้ผึ้งหลวงพ่อดำ นนทियो

สร้างเสร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕ ทำด้วยขี้ผึ้งโดยพิพิธภัณฑน์หุ่นขี้ผึ้งไทย อำเภอ นครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ทางวัดได้จัดงานสมโภชขึ้นเมื่อวันที่ ๒-๖ กรกฎาคม ๒๕๓๕

๑๐. ศาลาการเปรียญพระราชพุทธิรังษยานุสรณ์

สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๒
 อำนวยการสร้างโดยพระราช
 พุทธิรังษี เป็นศาลาคอนกรีต
 เสริมเหล็ก ๒ ชั้น ทรงไทยหลัง
 คา ๓ ชั้น กว้าง ๑๓ เมตร ยาว
 ๔๒ เมตร สร้างเสร็จเมื่อ ๒๕๓๔
 ใช้เป็นที่ประกอบพิธีกรรมทาง
 พุทธศาสนา ประชุมพระสังฆาธิ-
 การ และประดิษฐานศพหลวง
 พื่อดำ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๕-
 ๒๕๔๐

๑๑. พิพิธภัณฑ์พระราชพุทธิรังษี

พิพิธภัณฑ์พระราชพุทธิรังษี หลังที่ ๑

หลังที่ ๑ สร้างเมื่อ พ.ศ ๒๕๓๕ เสร็จเมื่อ พ.ศ ๒๕๓๗ หลังที่ ๑ ขนาดกว้าง ๗ เมตร ยาว ๑๙ เมตร

พิพิธภัณฑ์พระราชพุทธิรังษี หลังที่ ๒

หลังที่ ๒ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๗ เสร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๐ ขนาดกว้าง ๖ เมตรยาว ๒๙ เมตรพิพิธภัณฑ์ทั้ง ๒ หลัง สร้างเป็นรูปทรงไทยจตุรมุข คอนกรีตเสริมเหล็ก ๒ ชั้น คณะศิษยานุศิษย์และพุทธศาสนิกชนร่วมใจสร้างขึ้นเพื่อเทิดเกียรติคุณของหลวงพ่อดำ นนุทโย ผู้อุทิศชีวิตบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและเพื่อเป็นการเผยแพร่และธำรงไว้ซึ่ง เกียรติประวัติของวัดมุลินทวาปีวิหาร ปัจจุบันใช้เป็นพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งหลวงพ่อดำ และเป็นที่เก็บรักษารวบรวมวัตถุโบราณอันล้ำค่าหาได้ยาก เพื่อให้อนุชนได้ศึกษารู้คุณค่าในวิถีชีวิตและสังคมไทยในอดีต วัตถุโบราณ เช่น มีพระพุทธรูปทำด้วยโลหะต่าง ๆ งามช่าง หิน พดยศ เครื่องถ้วยลายคราม เครื่องทองเหลือง เงินตราในและต่างประเทศ ผ้าโบราณ สมุดข่อย เครื่องแก้ว เครื่องบดยา เครื่องหีบเก็บสิ่งของ เครื่องประดับทำด้วยเงิน ฯลฯ ทางวัดได้เปิดบริการให้ประชาชนทั่วไปได้เข้าชมทุกวัน ระหว่างเวลา ๘.๓๐ - ๑๒.๐๐ และ ๑๓.๐๐ - ๑๗.๐๐ น.

๑๒. เมรุหลวงพ่อดำ นนทบุรี

เมรุพระราชทานเพลิงศพหลวงพ่อดำ

สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๗
 เสร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๐ สร้าง
 เป็นทรงไทยจตุรมุขคอนกรีต
 เสริมเหล็ก อำนวยการสร้าง
 โดยพระสิทธิญาณมุนี (ขณะ
 เป็นพระครูมุจลินคณารักษ์)
 สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นสถานที่พระ
 ราชทานเพลิงศพพระราชพุทธิ-
 รังษี ปัจจุบันประดิษฐานรูป
 เหมือนพระราชพุทธิรังษี ยื่น
 ถือไม้เท้าหันหน้าไปทางทิศ
 ตะวันออก

๑๓. หอระฆัง

สร้างปีใดไม่ปรากฏแต่
สร้างในสมัยพระราชพุทธิรังษี
สูงประมาณ ๑๕ เมตร

หอระฆังวัดมุจลินทวาปีวิหาร

สิ่งปลูกสร้างอื่นๆ ได้แก่

หอสมุด ๑ หลัง กุฎิคอนกรีตเสริมเหล็กกิ่งไม้ ๒๔ หลัง ศาลาอนุทัย ๒ หลัง
ศาลาพักผ่อน ๒ หลัง เมรุ ๑ หลัง

มีพระภิกษุจำพรรษาปี ๒๕๔๑ จำนวน ๓๑ รูป สามเณรจำนวน ๕๘ รูป

หอสมุดวัดมุจลินทวาปีวิหาร

โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมุลินทวาปีวิหาร